

Spoštovani!

Društvo Ključ – center za boj proti trgovini z ljudmi je edina specializirana nevladna organizacija v Sloveniji, ki deluje na področju boja proti trgovanju z ljudmi, kar vključuje tako preventivne aktivnosti kot nudenje neposrednih oblik pomoči vsem dejanskim in možnim žrtvam trgovanja (moškim in ženskam, ne glede na obliko izkoriščanja). Pričujoča izjava je nastala kot sodelovanje strokovnih delavk Društva Ključ in ostalih spodaj podpisanih organizacij ter uporabnic, ki so vključene v Ključeve programe in imajo za sabo izkušnjo tako trgovine z ljudmi kot prostitucije, ki ni opredeljena kot trgovina z ljudmi.

Ker nudimo pomoč tudi »možnim«, potencialnim, visoko rizičnim osebam, za katere ocenimo, da bi lahko bile žrtve tudi trgovanja z ljudmi, pri svojem delu zelo pogosto naletimo na osebe, ki delujejo v prostituciji, pa želijo oditi iz sistema, ki ga dojemajo kot izkoriščevalskega. Podobno zaznavajo tudi tiste izmed spodaj podpisanih organizacij, ki pri svojem neposrednem delu z uporabnicami in uporabniki naletijo tudi na osebe, ki se zaradi življenjskih okoliščin, v katerih so se znašle, prostituirajo. Gre za osebe, ki naj bi se sicer same odločile prodajati spolne storitve, vendar pa je ta t. i. »avtonomna svobodna izbira« z naše strani ocenjena kot precej problematična.

Zakaj? Naše dolgoletne izkušnje pri delu tako z žrtvami trgovanja z ljudmi z namenom spolnega izkoriščanja kot žrtvami prostitucije kažejo na naslednja dejstva:

Vse/-i so bili zavedeni o pogojih dela, bile/-i so deležni groženj, če niso zvodnikom/trgovcem z ljudmi izročile/-i določene vsote denarja (znesek variira), imajo malo ali nič izbire glede samih strank, števila strank, spolnih praks, tega, ali bodo spolni odnosi z zaščito ali brez (marsikdo je pripravljen plačati več za spolni odnos brez zaščite). Pojavljajo se dolgovna odvisnost, fiktivni stroški (dolg ves čas narašča oziroma se nikoli ne zmanjša, ob neupoštevanju pravil pa so deležne finančnih sankcij), grožnje pa so povezane predvsem s tako rekoč edino izbiro, ali pristati na pogoje, ki jih postavlja delodajalec, ali pa se vrniti domov, kjer za svoje preživetje in pogosto preživetje svojih otrok in/ali primarne družine nimajo nobenih možnosti. Pogoste so tudi grožnje s fizičnim in spolnim nasiljem, bodisi neposredne grožnje žrtvam, ali grožnje, usmerjene proti njihovim bližnjim. Osebe so v tovrstno dejavnost prisiljene tudi na bolj prefinjen način, predvsem preko različnih oblik manipulacije.

Vse ženske, s katerimi smo nevladne organizacije, ki med drugim ženskam z izkušnjo nasilja in/ali trgovanja z ljudmi nudimo neposredno podporo in pomoč, delale, so imele eno ali več od naslednjih značilnosti: imele so zelo omejena finančna sredstva ali možnosti, da bi si zagotovile sredstva za preživetje (revne, dolgotrajno brezposelne, pogosto iz držav, kjer tudi z visokošolsko izobrazbo niso uspele dobiti primerne zaposlitve); bile so žrtve nasilja v družini, bodisi v matični družini bodisi v partnerskem odnosu (pogosti so tudi primeri, ko žensko v prostitucijo sili partner in tako nad njo izvaja še dodatno nasilje); bile so žrtve spolnih zlorab v otroštvu (nekatero raziskave kažejo, da se tudi do 30 odstotkov oseb, ki so bile v otroštvu zlorabljene, na eni točki v življenju ukvarja s prostitucijo); bile so odvisne od drog in/ali alkohola (Organizacije, ki delujejo na področju preprečevanja odvisnosti in pomoči osebam z odvisnostmi, ocenjujejo, da se velika večina odvisnic in tudi nekateri odvisniki ukvarjajo s prostitucijo, da bi si zagotovili denar za droge. Še posebej pogosto to velja za mladoletne odvisnice in odvisnike. Pogosti so tudi primeri, ko odvisnice in odvisnike v prostitucijo silijo njihovi dilerji, da na ta način odplačajo dolgove. Pogosto se mora ženska ukvarjati s prostitucijo, da bi pridobila sredstva za droge zase in za svojega partnerja.).

V Sloveniji, pa tudi v večini drugih evropskih držav, je večina prostitutk tujk iz ne-EU držav (iz vzhodne Evrope, Južne Amerike, Afrike, z Balkana) ali pa iz revnejših EU držav (Romunije, Bolgarije ...). Dejstvo, da so tujke, pomeni njihovo dodatno ranljivost, ki jo trgovci z ljudmi/zvodniki lažje izkoristijo. Njihov manko možnosti jih postavlja v pozicijo, ko morajo sprejeti prostitucijo, da si zagotovijo sredstva za lastno preživetje in/ali za preživetje svojih otrok/drugih družinskih članic in članov. Zanimariti ne smemo niti transspolnih oseb, ki so se zaradi stigmatizacije (ker ne morejo dobiti zaposlitve) prisiljene zateči v prostitucijo kot edino možnost preživetja.

Spodaj podpisane organizacije trdimo, da je govoriti o tem, da si nekdo izbere poklic »prostitutka/prostitut«, v okoliščinah, ko izbira med dostojnim in nedostojnim življenjem, celo preživetjem in nepreživetjem, nesmiselno in neprimerno.

Posledice prostitucije pa so tisto, kar je najbolj problematično in česar ne smemo spregledati, zanemariti in/ali podcenjevati, saj so enake tako pri žrtvah trgovanja z ljudmi kot pri tistih, ki so se »same odločile/sami odločili« za prostitucijo. Za vse, kar se jim je zgodilo, krivijo sebe. Imajo zelo slabo samopodobo, samozavest; soočajo se s posledicami posttravmatske stresne motnje; dolgotrajna disociacija, ki je povzročena s prisilnimi spolnimi odnosi oziroma spolnimi odnosi, v katere so sicer dale pristanek, ne vključujejo pa dejanske želje po spolnosti s tem človekom, povzročča, da so osebe v prostituciji pogosto depresivne, anksiozne, se zatekajo v odvisnosti od alkohola in drog; pogosto se tudi samopoškodujejo; pogosto se znajdejo v zanje škodljivih odnosih. Osebe v prostituciji so pogosto samomorilne.

S strani zagovornic in zagovornikov prostitucije kot oblike dela pogosto slišimo, da so vse zgoraj naštetе posledice prostitucije dejansko posledica stigme. Ampak to ne drži. Vse to je posledica travme, ki je povezana s tem, da svojo seksualno avtonomnost prepustiš nekemu, s komer si spolnosti ne želiš. To je tisto, kar na dolgi rok škodi.

Nevladne organizacije, ki delujemo na zgoraj navedenih področjih, ob delu z osebami opažamo, da je potrebno veliko časa in energije, da žrtve opolnomočimo na način, da sprejmejo dejstvo, da niso odgovorne za to, da se jim je »zgodila« prostitucija, ampak da so bile nepredvidljive življenjske okoliščine tiste, ki so jih potisnile v odločitev, ki so jo sprejele, da so preživele.

Ljudi, ki se prostituirajo, ne želimo postavljati v vlogo žrtev ali jim jemati avtonomnosti. Ravno obratno. Z našim delom jim želimo povrniti moč. Skušamo jih opolnomočiti za izpolnjevanje njihovih lastnih želja, ciljev, za življenje, ki bi ga dejansko sami izbrali, za življenje brez nasilja. Trdno verjamemo, da jih prodaja lastnega telesa k tem ciljem ne more voditi. In glede na to, da nam, ki neposredno delamo z žrtvami, uporabnic/-kov naših storitev ne manjka, je vendarle mogoče sklepati, da večina oseb vseeno ne čuti, da jim želimo s svojimi stališči škoditi oziroma jim odvzeti avtonomnost.

Verjamemo, da legalizacija prostitucije žensk (in moških) v prostituciji ne more zaščititi ali jim dejansko pomagati pri graditvi dostojnega življenja. Ni se zgodilo v Nemčiji, ne Avstriji, ne na Nizozemskem. Število žrtev prostitucije in trgovine z ljudmi v teh državah se je z legalizacijo dejansko povečalo, po podatkih nevladnih organizacij se je povečalo tudi število žrtev otrok v prostituciji. Z legalizacijo se je občutno povečalo povpraševanje po prostituciji. Zato je prišlo do uvažanja vedno novih žensk in deklet iz revnejših držav; večina prostitutk je, kot že rečeno, tujk.

Če nekaj, kar osebам tako zelo škodi, naredimo legalno, s tem samo ohranjamo in/ali povečujemo trpljenje in podaljšujemo izkoriščanje vseh, ki so že v prostituciji in ki v prostitucijo še vstopajo. Po drugi strani nevladne organizacije v državah, ki so se odločile za t. i. nordijski model kriminalizacije uporabe plačljivih spolnih storitev (uporabnikov), poročajo o izboljšanju.

Tisto, o čemer moramo govoriti, namesto da skušamo prostitutke prepričati in s tem pri njih povzročati sekundarno viktimizacijo, da je njihova odločitev prostovoljna, je sledeče: bolj uspešno/učinkovito kazensko preganjanje zlorabe prostitucije, okoriščanja s prostitucijo (zvodništva, t. i. organizatorjev prostitucije), prepoved in učinkovito izvajanje prepovedi oglaševanja prostitucije – nihče ne bi smel ustvarjati dobička na trpljenju drugih; razvoj programov, ki ciljajo na zmanjševanje povpraševanja po prostitutkah/prostitutih, torej na stranke (ne glede na to, ali so osebe v prostituciji ženske ali moški, so uporabniki večinoma moški); in ne nazadnje razvoj programov, ki bodo osebам v prostituciji omogočili izhod iz izkoriščanja, tako preko psihosocialne in terapevtske pomoči kot preko programov zaposlovanja, usposabljanja ipd.

*Društvo Ključ – center za boj proti trgovini z ljudmi
Društvo SOS telefon za ženske in otroke žrtve nasilja
Društvo za nenasilno komunikacijo
Društvo Ženska svetovalnica
Društvo za zmanjševanje škode zaradi drog Stigma
Evropska mreža za enakost spolov
Ženski lobi Slovenije*